

İŞVERENE İNSANDAN YANA KÜRESELLEŞME YANITI

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından düzenlenen 27. Ulusal Bilişim Kurultayı'nda "Bilişim Çalışma Hayatı" oturumu düzenlendi. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Genel Sekreteri Bülent Pirlar, çalışma hayatında yeni iş ilişkileri modelleri oluştuğunu belirterek, sendikalara sermayenin istediği işgücünün yaratılması için "eğitim ve özel istihdam acentesi" görevini verdi. Gazeteci-Yazar Şükran Soner ise, kara mizahla Pirlar'e yanıt verirken, "insandan yana küreselleşme, insan eksensli ekonomi için örgütlenme" çağrısı yaptı. Soner, çalışma hayatında en ağır darbenin eğlence, bilişim ve gazetecilik sektöründe yenildiğini kaydetti. Tez Koop-İş Sendikası'ndan Elvan Demircioğlu ise IBM'deki örgütlenme mücadelesinde karşılarına çıkartılan engelleri anlattı.

Bilişim Kurultayı kapsamında 23 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen Bilişim Çalışma Hayatı Oturumu'nda, işverenleri temsilen TİSK Genel Sekreteri Bülent Pirlar, çalışma hayatı alanının duayen gazetecilerinden ve sendikacı Şükran Soner ile IBM işyerindeki örgütlenme deneyiminin tanığı Tez Koop-İş Sendikası İstanbul 5 No'lu Şube Örgütlenme Sekreteri Elvan Demircioğlu katıldı.

İlk sözü alan TİSK Genel Sekreteri Bülent Pirlar, teknolojinin gelişimiyle birlikte çalışma yaşamındaki değişiklikleri anlatırken, "Tarım işçiliği mavi önlüklülerle devam etti. Beyaz gömleğe çevrildi. Şimdi altın yakalılar falan deniyor. Önümüzdeki süreçte robotlarla omuz

omuz bir süreci göreceğimizi tahmin ediyoruz. Bu toplumda ne getiriyor? İşsizlik ve gelecek kaygısı...Yeni istihdam modelleri, iş ilişkilerinin modelleri ortaya çıkıyor. İş bulma, istihdam modelleri, iş kurma ve girişim modellerine dönüşüyor" diye konuştu.

İşverenden Yalnızlaştırılmış İşçi Modelleri

Geleceğin iş modellerinde binlerce tür olacağını söyleyen Pirlar, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Dışarıdan kontratlı, esnek zamanlı, mevsimsel ve kontrat temelli, taşeronlar ortaya çıkacak. Bu geçiş süreci içerisinde bunların hepsini hem görüyoruz, hem daha fazla göreceğiz. Hiyerarşik

yapılar bitip, çalışanlara sorumluluk veren yatay organizasyon tiplerinin çıkacağını, bireysel uygulamaların artacağını gözlemliyoruz. Teknoloji kavgası, bilgi ve uzmanlık alanını geliştiremeyenler için sosyal sorumluluk projesi yapılanmaları, sivil toplum kuruluşu bazı gelişmeler, işsizlik sigortası benzeri örgütlenmelerin daha ön plana çıktığı modelleri göreceğiz önümüzdeki süreçte.

Eğitim modellerine baktığımızda esnek ve modüler eğitim modellerine geçmemiz gerekiyor. Bütüncül, kitlesel üretimin yapıldığı fabrikaların yavaş yavaş sonuna geldiğimizi söylemem gerekiyor. Okulların bittiği, kitlesel eğitim modellerinin bittiği döneme geçeceğimizi söylememiz gerekiyor."

Sendikalara Format Çalışması

TİSK Genel Sekreteri, klasik teorideki işçi-işveren çatışmasından oluşan endüstri ilişkileri sisteminin yerini terk ettiğini, rekabet baskısı, sendikali istihdam ve işsizlik açmazının bunun yerini alacağını ileri sürdü. Sendikaları değişime uyum gösterememekle suçlayan Pirlir, "Çalışan profiline baktığımızda beyaz yakalılara baktığımızda büyük çoğunluğu sendikasız ve halinden memnun. Mavi yakalılar, sendikali, sendikasız, kayıtdışı. Diğer kesim de işsiz kesim. Sendikalılar memnun. Diğerleri değil" dedi. Dünyada 3 tür sendikal gelişmenin gözlemlendiğini; ulusal ve işyeri bazında sosyal diyalog sürecini uygulayanların yürüdüğünü, ideolojik ve yapıyı koruyucu süreçlerin azalsa da devam ettiğini, konfederal yapıların ulusal ve uluslararası arena-da güçlenmeye başladıklarını söyledi.

Pirlir, sendikalara "akademik yapılanma" ve "özel istihdam acentesi" görevi verirken, eğitim ve Ar-Ge faaliyetlerini öne çıkarmaları gerektiğini ileri sürdü. Pirlir, sendikaların bireysel pazarlık süreçlerine yönelik hizmet anlayışı uygulamalarını, esnek çalışmalara uygun toplu sözleşme yapılarının ve yasal altyapının oluşturulmasını da istedi.

Emek Penceresinden Kara Mizah

Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Şükran Soner ise, "İşveren sendikaları çok hazırlıklı. Emeğe ilişkin şunlar şunlar olmalı diye koşulları var. Emek penceresinden kara mizahını yapacağım. Bunun anlamı, pratikte sonucu: ayrıcalıklı bir dünyada yaşama hakkını kazanmış çok az insan, haplarla beslenip, düğmelere basıyorlar, böyle bir yaşam biçimi. Bir de dışarıya atılmış, artık ihtiyaç kalmamış, hayvanın yemediği şeyleri içine katıp, nedir o ürettiğimiz, yaşattığımız... Düzen dışına atacak bir gidiş yaşıyoruz. Bir defa bunu sorgulamamız gerekiyor" sözleriyle konuşmasına başladı.

Yeni dünya sömürü düzeni çarklarında, bu gidişte insanı insanca yaşatmayı eksen almamış piyasalar düzeninde, "yuppiler mucuizesi" yaratıldığını belirten Soner, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yuppiler de yetmiyormuş. Yuppi de çok pahalıya mal oluyor. Tatil istiyor. Yüksek ücret istiyor. Onun için bu dehayı öyle bir beynine kodlayalım ki, aşık olmasın, iyi yemekler istemesin, ee son aşamayla mükekemmel robotlara gidiş. Ben bu gidişin doğal olmasını kabul edemiyorum. Bu bir vahşi yeni sömürü düzeni. Bir zamanlar Marksizm'in, insanı, eşitliği eksen alan değerlerinin kapitalist düzeni ehlileştirilmesiyle paylaşımına doğru gelişimin tümü için gereksinim kalmayan bir gidişin arayışı var."

En Büyük Darbeyi Eğlence, Bilişim ve Gazetecilik Yedi

"İşveren sendikaları güçlendi ama işçi sendikaları güçlenmedi. Kapanmaya çalışıyorlar. Eski üye sayısı kıyaslanmayacak ölçüde düşük sayıya sahip. Dünyada da öyle. Gerçek demokrasinin de şu anda dünyanın hiçbir yerinde olmadığını da altını çizmek istiyorum" saptamalarını yapan Şükran Soner, işçi sendikaları penceresinden "sosyal ve emek haklarında geriye gidiş olduğu" özeleştirisini yaparken, en büyük darbenin de eğlence, bilişim ve gazetecilik sektörlerinde yenildiğini kaydetti. İnsanın, kendi kimliğiyle ilgili sanal güdülenme dışına çıkarak kendi beynini kullanamıyor olduğunu, buralarda toparlanma sağlanamazsa insanlığın toparlanamayacağı uyarısında bulunan Soner, şunları söyledi:

"Küreselleşen tek şey, dini imanı olmayan paranın kuralları. İnsana ait hiçbirşey küreselleşmedi. Yüzyıllarca ulaştığımız bütün değerler, bunlar bütünüyle ayaklar altında. İşsizliği işçiye karşı kullanma vahşi kapitalizmde hep vardı. Ama dünya ölçeğinde milyarlar olarak kullanma yoktu. Sistemin insan için üretim gibi bir algılaması yok. Sistem kanlı petrolden, savaşın, sömürüden kazanıyor. Bu gidiş gidiş değil. En eğitilmiş en donanımlı insanlar bu güdüleme ile algılayamaz oldu. Bu kara tabloda diğer konular zaten ayrıntı ve üzüntü görünüyor. En iyi eğitim gören, en iyi donanımlı insan, lütfen ben kimim, ücret nedir, emek hakkı nedir, insan nedir, demokrasi insan hakları nedir diye kendi kendine sorgulamalı. İnsandan yana küreselleşmek, insan eksenli ekonomi için örgütlenmek zorundayız."

"İşçi Kelimesi Özellikle Kullanılmıyor"

Tez Koop İş Sendikası'ndan Elvan Demircioğlu ise, "Öyle güçlü bir

kapitalist sistemde yaşıyoruz ki bu sistem kendi kendini gizliyor bile. Konuşamıyoruz bile. Sermayenin tek hedefi var, kar etmek, daha çok etmek, daha da çok etmek. Üretim kar için olmasaydı, üretim fazlası kar marjları düştüğü için imha edilmezdi. Kolluk güçleri de hukuk da sermayeyi korumak için varlar. Biz bu düzen içinde yaşıyoruz. Bu düzen içinde sermaye ve emek karşı karşıya, çatışan halinde. İşçi kelimesi özellikle kullanılmayan bir kelime. İşçi emeği temsil eder.”

Esnek Çalışma=Her Zaman Çalış, Cep Telefonundan da Çalış

Demircioğlu, 30 yıllık işçilik hayatının 19 yılını IBM’de geçirdiğini belirtirken, bilişim sektöründeki çalışma koşullarını kendi tanıklık süreciyle dinleyicilere aktardı. Demircioğlu, esnek çalışmanın öyle sunulduğu gibi çalışma zamanını kendinin ayarlaması gibi bir şey olmadığını vurgulayarak, şöyle anlattı:

“Lap-top var, bilgisayarınla evden de çalış, tatilde de çalış, cep telefonundan da çalış, ABD gece 4’te çalışıyor, kalk çalış... İnsanlar bir yere kadar ‘işimi yapıyorum, karşılığını alıyorum’ dediler. Bir süre sonra işler umulduğu gibi gitmemeye başladı. Taşeronlaşma başladı. Hukuksuz taşeronlaşma başladı. Bilişim şirketinin en azından asli işi yapan taşeron olmamalı. İnsanlar arasındaki haklarda uçurumlar oluşmaya başladı. Bazı insanların özel emeklilik, özel sigorta hakları varken, bir kısmının olmaması, bir kısmının ‘Mart ayında ikramiye alacağız’ derken birden utanıp susması... Bunlar iş barışını bozmaya verimi düşürmeye başladı.”

IBM’de Örgütlenme İstenmiyor

IBM’de sendikal örgütlenme çalışmalarıyla birlikte 20-25 yıllık insanların işten atıldığını, Ocak 2008’de baş-

layan örgütlenmede hemen yetkiyi aldıklarını, ancak işverenin itirazıyla karşılaşıldığını aktaran Demircioğlu, geçen 2 yıllık süre içinde IBM’deki örgütlülüğün dağıtıldığını, şirketin yeni bir şirket doğurduğunu, örgütlenen insanların yarısından çoğunun bu yeni şirkete aktarıldığını, örgütlenmenin yapıldığı şirkette ise sürekli yeni istihdama gidildiğini anlattı. Masaya oturulduğunda işverenin “İstedığıme yüzde 3.5 zam veririm”, “Tek taraflı olarak bu sözleşmeyi feshedebilirim” hükümleriyle karşılıklarına geldiğini kaydeden Demircioğlu, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Yani böyle bir şey yok. İstanbul Üniversitesi’nden bir hocamız çerçeveletip astı bu sözleşmeyi. Çekinmeden söylüyorlar. ‘Biz 3. dünya ülkesiyiz. IBM bizim gibi 3. dünya ülkesine sendikal hak verirse bu ülkelere kötü örnek olacağını düşünüyor. Ben utanarak söylüyorum bunu. Maaalesef biz bu gerçeği yaşıyoruz. Grev hadi yapın diyorlar. Genel müdür ve yardımcılarının olduğu katta yaptılar oylamayı. 300 çalışandan 137’si oy kullandı. 4 arkadaşımız cesaretini toplayıp gelebilenler, son 10 dakika genel müdür odasında tutuldular, oylama bitene kadar.” ◀

